

FORSLAG TIL FREDNING – HØRING OG OFFENTLIG ETTERSYN 20.09.2022:

ALFHEIM SVØMMEHALL MED SAMFUNNSHUS OG PARK GNR. 200 BNR. 18 TROMSØ

HØRING

Vi viser til tidligere utsendt varsel om oppstart av fredning for Alfheim svømmehall og samfunnshus, datert 11.10.2019. Fylkeskommunen fikk tilbakemeldinger på varslene og har utarbeidet et fredningsforslag som nå sendes på høring til berørte parter. Høringsfrist er 6 uker.

FORSLAG TIL VEDTAK

Med hjemmel i Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, §§ 15 og 19 jf. § 22 sender Riksantikvaren fredningsforslaget for Alfheim svømmehall med samfunnshus og uteareal (Alfheimparken) på høring.

OMFANG AV FREDNINGEN

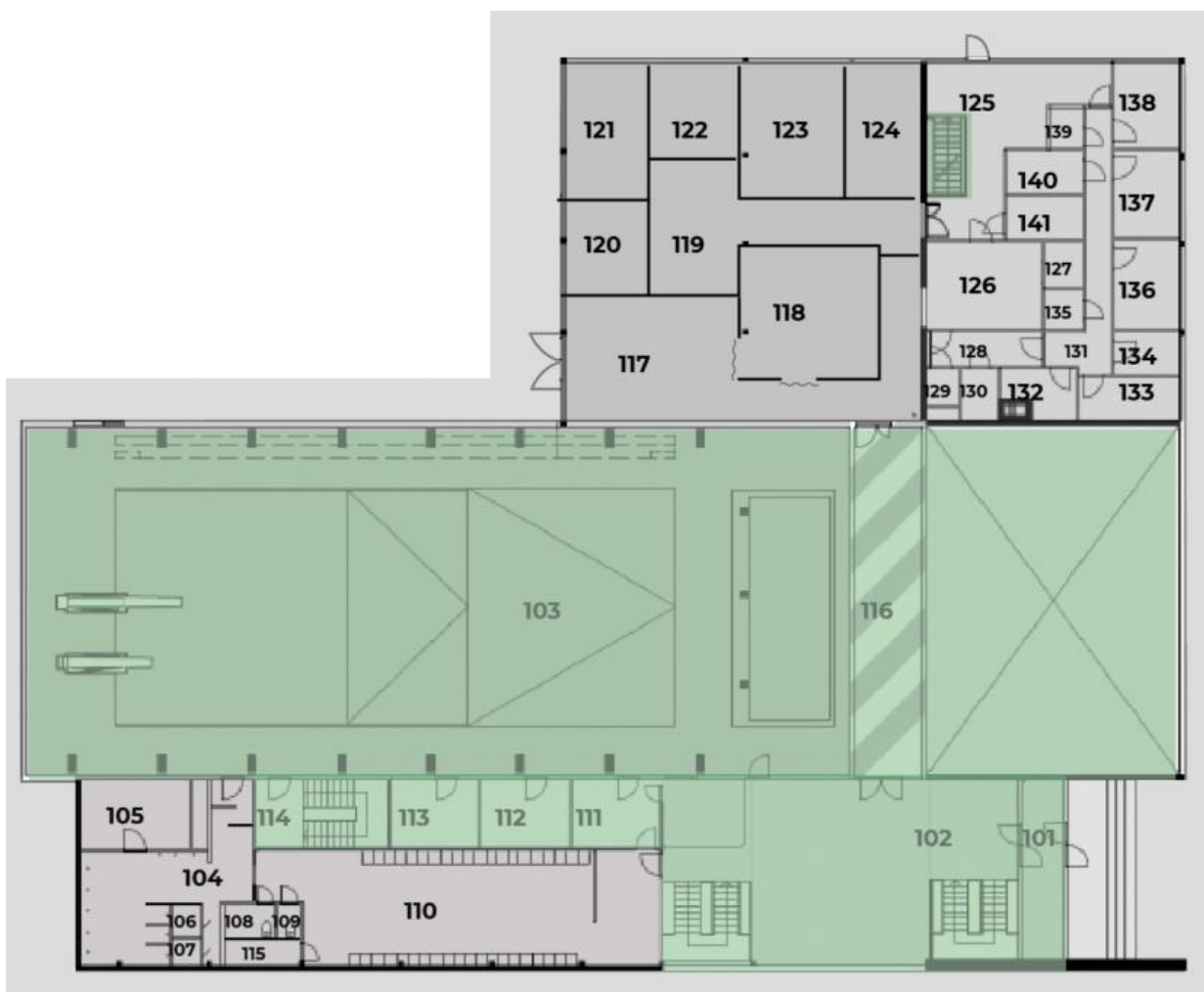
Forslag om fredning etter kulturminneloven § 15 omfatter:

- Alfheim svømmehall med samfunnshus, bygningsnummer: 190623122. (Askeladden ID: 263170)

Fredningen omfatter hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk og detaljer som skilt og dekor og planløsning i de arealer som foreslås fredet, se liste nedenfor.

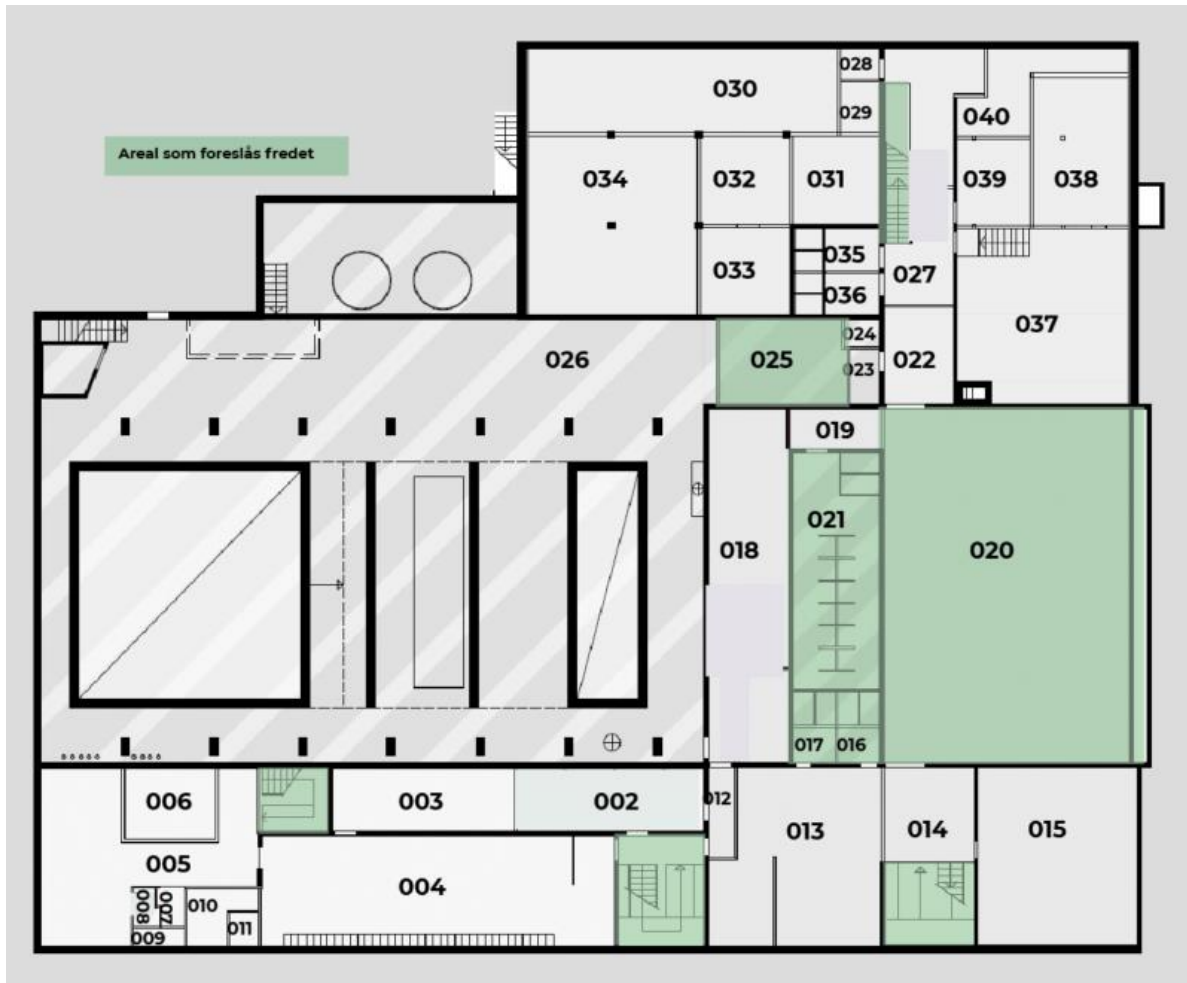
Rom som foreslås fredet i første etasje er (se grønn markering på plantegning):

- 101 Vindfang
- 102 Foaje (med to trapperom)
- 103 Bassengrom
- 111 Kontor
- 112 Kjøkken/pauserom
- 113 Lagerrom
- 114 Trapperom til garderober fra basseng
- 116 Gang fra foaje til samfunnshusdel
- Trapp fra samfunnshusdelen ned til underetasjen i 125 Trapperom

Rom som foreslås fredet i underetasjen er (se grønn markering på plantegning):

- Nedre del av de fire trapperommene nevnt under første etasje
- 016 og 017 Toaletter med forrom
- 020 Gymsal (over to etasjer)
- 021 Dusjrom medtoaletter
- 025 Vaskerom

Fast inventar som skilt, utsmykking, lysarmaturer mv. er fredet som del av interiøret. All original materialbruk og overflatebehandling samt detaljer som vinduer, dører, gerikter, listverk, rekkverk og fast inventar foreslås omfattet av fredningen.

I fast inventar inngår for eksempel:

- De tre glassmosaikkene av Ulf Dreyer, i rom 102 Foaje
- Dusj på søyle i rom 103 Bassengrom
- Drikkeservant på søyle i rom 103 Bassengrom
- Stupetårn med brett i rom 103 Bassengrom
- Amfi i rom 103 Bassengrom

- Informasjonsskilt skrudd i vegger, for eksempel i rom 102 Foaje og 114 trapperom
- Skilt utendørs under baldakin ved hovedinngang med tekst «Parker ikke foran inngangen».
- Lysarmaturer i rommene 101 Vindfang, 102 Foaje med to trapperom, 103 Bassengrom, 114 Trapperom, 016 og 017 WC med forrom og 020 Gymsal.
- Glasskuper i baldakinen utenfor hovedinngangen.

Fredningen omfatter også følgende demonterte deler:

- Skiltet «BRÅDYPT», som hang over bassenget i rom 103 Bassengrom. Dette skal oppbevares i bygget i påvente av restaurering.

Forslag om fredning etter kulturminneloven § 19 omfatter:

Parkanlegget og eiendommen med gnr./bnr. 200/18, som vist på kart

Fredningsomfang

FORMÅL MED FREDNING §15

Formålet med fredningen er å bevare Alfheim som en særpreget svømmehall i funksjonalistisk, modernistisk stil uttrykket i volum og materialbruk.

Alfheim er et tidstypisk eksempel på en offentlig svømmehall med spesiell arkitektonisk karakter og store opplevelsesverdier både fra inn- og utside. Det sosiale aspektet i anlegget er viktig og manifesteres bygningsmessig i hvordan samfunnshus, svømmehall og gymsal fungerer i fellesskap.

Formål med fredningen er også å ivareta den store bruksverdi som Alfheim svømmehall og samfunnshus har og har hatt for et vidt spekter av brukergrupper. Fredningen skal vise på Alfheim som representant for satsinga på bygninger som fremmet fellesskap og folkehelse i etterkrigstiden. Slike bygninger var en viktig del av utviklingen av velferdssamfunnet. Formålet med fredningen er også å bevare Alfheimanlegget som et av de mest særpregede og best bevarte eksemplene på en svømmehall fra den såkalte andre generasjonens badeanlegg i Norge.

Fast inventar skal bevares som en integrert del av interiøret. Hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket sammen med detaljering, fasadeløsning, opprinnelige vinduer og dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. I interiøret er formålet å bevare rominndeling, bygningsdeler, materialer og overflater i de deler som er foreslått som del av fredningen.

FORMÅL MED FREDNING §19

Formålet med fredningen av området rundt bygningen er å ivareta virkningen av bygget i landskapet og i bybildets silhuett. Alfheim er en frittstående, monumental og ekspressiv bygning som vises godt på avstand både i lys og mørke. Fredningen av området rundt bygningen skal sikre at anlegget får fortsette å stå fritt og synlig. Med rom og luft rundt bygningen kan Alfheim fortsatt oppleves både på nært hold og fra avstand. Formålet med fredningen av uteområdet er også å ivareta fortsatt felles bruk av parkområdet.

FREDNINGSBESTEMMELSER

Fredningsbestemmelsene er utformet i samsvar med fredningens formål og gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid.

Kulturminne fredet etter kulturminnelovens § 15

1. Det er ikke tillatt å rive, skade eller flytte bygningen eller deler av denne.
2. Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jmfør punkt 5.
3. Det er ikke tillatt å skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller utføre annet arbeid ut over vanlig vedlikehold på bygningens eksteriør, interiør eller konstruksjon. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jmfør punkt 5.
4. Alt vedlikehold og all istandsetting skal skje med materialer og metoder som er i tråd med bygningens egenart og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.
5. Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller konstruksjoner kan tillates i særlige tilfeller under forutsetning av at slike endringer gjennomføres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.
6. Fredningen skal ikke være til hinder for at bygningen fortsatt skal kunne brukes som offentlig svømmehall og aktivitetshus. Nødvendige tekniske oppgraderinger må inkorporeres på en slik måte at de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene ved bygningen opprettholdes. Slike eventuelle endringer må forelegges kulturminnemyndigheten/fylkeskommunen, og godkjennes.

Kulturminne fredet etter kulturminnelovens § 19

Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak som kan forandre området karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder alle former for bebyggelse, anlegg og utvidelse av vei eller parkeringsplass, oppsetting av gjerder, skilt, endring av beplantning eller belegg, planering, utfylling, graving og andre landskapsinngrep.

FØLGER AV FREDNINGEN

Lovhenvising

Når det gjelder behandlingen av fredete kulturminner og områder, vises det til kulturminneloven §§ 15a, 16, 17, 18 og 19 og 21, samt ovennevnte fredningsbestemmelser. I tillegg gjelder forskrift om fastsetting av myndighet med videre etter kulturminneloven.

Arbeider som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven, må i tillegg forelegges kommunale myndigheter. Det gjøres oppmerksom på at tillatelser etter kulturminneloven må foreligge før arbeider i tråd med plan- og bygningsloven kan settes i verk.

Vedlikehold og skjøtsel

Eier har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete bygninger og park. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljer som kledning, vinduer, dører, listverk, geriker og overflatebehandling. Vedlikehold av fredete bygninger og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og ellers i samsvar med fredningsbestemmelsene.

Parken skal forvaltes på en slik måte at formålet med fredningen av bygningen ikke forringes. Se formål med fredning § 19 ovenfor.

For mer informasjon om vedlikehold og forvaltning av fredete bygninger og anlegg, vises til Riksantikvarens informasjonsblader.

Dispensasjon

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven § 15a og § 19 tredje ledd. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes, evt. på visse vilkår. Oppstår det tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen likeledes kontaktes.

KORT KARAKTERISTIKK AV KULTURMINNET

Alfheim svømmehall og aktivitetshus ble påbegynt i 1957 og sto ferdig i 1965, samtidig som Tromsdalen kirke. De to karakteristiske bygningene er tegnet av arkitekt Jan Inge Hovig og begge er tydelige landmerker i Tromsø, på hver sin side av Tromsøysund.

Svømmehallen ble bygget som et kombinert badeanlegg og samfunnshus i hvitmalt betong, tre og glass. Selve bassengrommet er et lyst rom med vidt utsyn mot Tromsøysundet og de store fjellene på

fastlandssiden. Avslutningen av glassveggene i bassengdelen møter en V-formet tak-skive som kan gi inntrykk av et lett, nesten svevende tak. Innvendig gir vindusflatene de badende en spesiell opplevelse av lyset og naturen rundt Tromsø. Svømmeforbundets honnørord ved svømmehallbygging den gang var: «sol, luft og vann», noe som Hovig ser ut å ha tatt på alvor ved utformingen.

Beliggenhet og arkitektur spiller på lag i Alfheim-anlegget. Svømmehallen er synlig fra deler av byen og ikke minst fra Tromsøysundet og fastlandssiden. Byggets monumentalitet fremheves av plasseringen i det skrånende terrenget og åpen park og lav bebyggelse omkring. Alfheim svømmehall ble utformet i tråd med ideen om at et hvert byggverk skal berike sine omgivelser.

En stor oppgradering av parken rundt Alfheim, til såkalt strøkslekeplass, ble igangsatt før fredningsvarselet og er nå ferdigstilt. Det var dialog mellom Tromsø kommune og fylkeskommunen i slutfasen. Det som er nytt er grusstier, asfalterte gang- og sykkelveger, belysning, gapahuk, gummibelegg og lekeapparater. Tilrettelegging av stiene har gjort det enklere å ferdes mellom bydeler som er adskilt på grunn av stor høydeforskjell.

Alfheim er en særpreget bygning som er nøyaktig tilpasset tomt og terreng oppe på et platå ovenfor Tromsø bysentrum. Anlegget har en tydelig fremtoning med arkitektoniske kvaliteter. Den synlige betong- og stålkonstruksjonen gjør det lett å lese hva som bærer og hva som blir bæret. Dette er i tråd med det som den tidlige funksjonalismen postulerte. Samspillet mellom materialene hvitmalt betong, stål og glass er tidstypisk og forholdet mellom form og funksjon er tydelig. Bygget har en vel gjennomtenkt plan som er lettforståelig for besøkere.

Alfheim-anlegget er et av de mest særpregede eksemplene blant svømmehaller fra den så kalte andre generasjonens badeanlegg i Norge. Også opplevelsesverdiene som bygningens stilsikre arkitektur lager rammer for - ulike fra inn- og utside, gjør at Alfheim svømmehall er betydningsfull i nasjonal sammenheng.

VURDERING AV KULTURMINNET/BEGRUNNELSE FOR FREDNING

Etter krigen og spesielt fram på 1960-tallet var bygging av svømmehaller på agendaen for mange kommuner. De gamle badehusene som hadde hatt fokus på vask og hygiene var begynt å bli trange og umoderne. Etterkrigstidens heving av boligstandarden hvor bad og dusj ble allemannseie, sammen med ferielovens utvidelse fra 1947 og fremover, bidro til en forandring i synet på hva en svømmehall skulle være. Folk hadde nå muligheter til vask og personlig hygiene hjemme, mere tid til fritidsaktiviteter og reising med bading sommerstid. Det ble da viktig med folkehelse, idrett og organisert svømmeopplæring.

Alfheim var fra starten et bygg for fellesskapet – for rekreasjon, hygge og folkehelse. Svømmehallen erstattet folkebadet som lå i sentrum og fokuset var nå tydelig et annet enn personlig hygiene. I tillegg til svømmeopplæring viser gymsalen som hadde delvis egne garderobefasiliteter, at også andre typer av innendørsaktiviteter var inkludert. Sammen med restauranten og området historie som festplass og forlystelsessted, var det en naturlig fortsettelse for byens innbyggere å ses i det glade lag på Alfheim.

Eksempler på virksomheter som viser et mangfold brukergrupper som har og har hatt tilknytning til Alfheim er diskotek, Alfheim aktivitetshus (som fortsatt tilbyr tilrettelagte kultur- og fritidstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne i alle aldre), forskjellige idrettslag og folkehelseorganisasjoner som benytter seg av gymsalen, morgensvømmerne, hvor mennesker opp til høy alder har samlet seg til tidlig svømming og badstu-prat. Deler av anlegget fungerte inntil nylig som treningssenter. Bassenget var fortsatt brukt av mange innbyggere og av flere skoler da det ble besluttet stengt under pandemien i 2020.

Idrettshøyskolens basseng ved Sognsvann i Oslo er per nå den eneste svømmehallen i modernistisk stil som har fredningsstatus i Norge. I motsetning til Alfheim så er den ikke et offentlig badeanlegg. Idrettshøyskolen er tegnet og bygget (1969) noe senere enn Alfheim, i en nøktern sen-modernisme. Alfheim svømmehalls ekspressive og stedsspesifikke arkitektur trekker mer i retning mot den tidligere funksjonalismen hvor lys, luft og tydelighet i konstruksjon var sentralt. Også planløsning og de sosiale aspektene som manifesteres i Alfheims samfunnshus skiller seg ut.

Fredning av Alfheim svømmehall er i tråd med Riksantikvarens fredningsstrategi fram mot 2020. Den peker ut bygg for fellesskapet, rekreasjon og folkehelse som et av 10 utvalgte satsingsområder. På listen står også demokratisering og utdanning, som begge er representert i Alfheim svømmehall med samfunnshus.

Fredningen skal beskytte de store opplevelsesverdier, historisk verdi og bruksverdien som Alfheim svømmehall og samfunnshus har. Bygningen og dens plassering i landskapet representerer også utmerkede arkitektoniske og kunstneriske verdier. Med bakgrunn i dette har Riksantikvaren vurdert Alfheim svømmehall med samfunnshus som et anlegg av nasjonal interesse.

TILSTAND OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV FREDNING

Vurdering av tilstand og økonomi

Svømmehall og samfunnshus preges i dag av etterslep på vedlikehold, uten åpenbare skader som trenger umiddelbar innsats. Den mest synlige mangelen på vedlikehold er i eksteriøret i de store glassflatene med stålkonstruksjoner. Tekniske installasjoner er ikke tilstrekkelig oppdatert.

Anlegget vurderes til TG2, men det er ikke utført ny tilstandsvurdering i fredningsarbeidet.

Etter at vannet i 2020 ble tappet ut har bassengrommet blitt brukt til ulike arrangement, for eksempel under Tromsø internasjonale filmfestival.

Å gjenoppta bruken av Alfheim svømmehall medfører kostnader, men det foreligger i dag ingen helhetlig tilstandsrapport med kostnadsoverslag.

Noen momenter som blir viktige å vurdere for å ta i bruk svømmehallen på nytt:

- Klimaskallet i bassengrommet – punkterte glass, rust i stålkonstruksjon mv.
- Tekniske anlegg i forhold til vannkvalitet
- Ventilasjon og varme
- Overflater i interiøret
- Universell tilgjengelighet
- Kar og nivå på vannspeil i forhold til områder rundt bassenget
- Akustikk

I Tromsø kommunes foreløpige investeringsbudsjett fra 2022 til 2031 er det lagt inn 80 millioner kroner til rehabilitering av Alfheim svømmehall. Ferdigstilling er planlagt til 2030. Kostnadene vil trolig måtte påregnes uavhengig av fredningen. Ut fra en samlet vurdering regner ikke Riksantikvaren med at fredning av Alfheim vil innebære vesentlige økonomiske merkostnader for kommunen.

RIKSANTIKVARENS MYNDIGHET

Det følger av kulturminneloven §15 jamfør §22 at departementet kan frede byggverk og anlegg, eller deler av dem, av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Det følger videre av §19 at departementet kan frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det.

Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Klima- og miljødepartementet til Riksantikvaren jamfør forskrift 15.februar 2019 nr 127 om fastsetting av myndighet med videre etter kulturminneloven § 2 ((4).

LOKALISERING OG EIENDOMSFORHOLD, REGULERINGSMESSIG STATUS

Tromsø kommune, gårdsnummer 200, bruksnummer 18, bygningsnummer 190623122, Askeladden ID 263170

Kommuneplanens arealdel: Friområde

Eier: Tromsø kommune

FORHOLDET TIL ANDRE LOVVERK

Naturmangfoldloven

Når kulturminneforvaltningen fatter vedtak, skal det samtidig gjøres en vurdering om dette har innvirkning på naturmangfoldet. Dette følger av lov 19. juni 2009 nummer 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Lovens §§8-12 legges til grunn for vurderingen, jamfør §7. Det er gjort søk i Artsdatabankens Artskart og Miljødirektoratets Naturbase for å fremskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlaget. Søket gjaldt sårbare og truede arter. Innenfor det fredete området/arealet er det ingen registrerte sårbare eller truede arter. Det er heller ikke registrert andre spesielt verneverdige naturtyper eller naturområder. Fredningen anses ikke å komme i konflikt med naturverdier eller påvirke naturmangfoldet i negativ retning.

BAKGRUNN FOR FREDNINGEN

Alfheim svømmehall følger fredningsstrategiens tema «Rekreasjon, fritid og folkehelse», men det har også kobling til temaet «Fellesskap og demokrati».

Gyllenborg og Prestvannet bydelsråd kom i 2018 med et forslag om fredning av Alfheim svømmehall. På samme tidspunkt nedsatte Tromsø kommune en tverrfaglig gruppe, Tenketanken, med representanter fra arkitektur, kultur, idrett, turisme og samfunnsforskning. Oppdraget var å utrede muligheter for framtidig og alternativ bruk av anlegget. Hovedkonklusjonen i tenketankens rapport som forelå i 2020, var at Alfheimbygningen fortsatt burde ha bassengfunksjon med tilgang for publikum, supplert med spatilbud.

I sitt fredningsforslag har bydelsrådet poengtert den store betydningen anlegget har hatt som svømmehall og andre aktiviteter for folkehelse som trening og bydelshus for sosialt samvær. Spørreundersøkelser, henvendelser og samtaler med brukere av både svømmehall og gymnastikksal bekrefter at befolkningen har sterk tilknytning til og identitetsfølelse for Alfheim.

Det er de siste 10 årene kommet opp flere nye eneboliger i området rundt Alfheim. Noen er ganske store og dominerende og ligger tett opp mot svømmehallen. Det foreligger innsigelse datert 18.9.2019 til reguleringsplan i tilstøtende område, Alfheim stadion, med begrunnelse i at planen la opp til en massiv bebyggelse bakenfor og vest for svømmehallen med høyder og volumer som ville forringe effekten av svømmehallens plassering i silhuett mot himmelen. For å ivareta åpenheten som er igjen rundt omkring Alfheim er derfor fredningen med § 19 viktig.

REDEGJØRELSE FOR SAKSGANG OG INNKOMNE BEMERKNINGER

Melding om oppstart av fredning

Melding om oppstart av fredning ble, i samsvar med kulturminnelovens §22 nummer 1, meddelt eieren **Tromsø kommune**, i brev av 11.10.2019 med kopi til **Fortidsminneforeningen** og **Gyllenborg og Prestvannet bydelsråd**. Samtidig ble det kunngjort i avisene **Nordlys** og **iTromsø**. På forhånd var **fylkesrådet** i møte 26.9.2019 orientert om fredningsarbeidet og det stilte seg positiv til forslaget.

Innkomne bemerkninger

Fylkeskommunen mottok et samlet brev med synspunkter fra **Tromsø kommune** 19.11.2019. Disse merknadene/innspillene ble besvart i brev datert 12.12.2019, (besvarelsen siteres under hver post nedenfor).

Tromsø kommunes administrasjon stiller seg bak en fredningsprosess av Alfheim og er enig i begrunnelsen. Kommunen uttrykket noen tanker om hva fredningen vil kunne innebære for fremtidig bruk, vedlikehold, krav til oppgradering av bygning og området rundt omkring. De skriver også at et vern vil ha omfattende økonomiske og juridiske konsekvenser for dem som eier av bygningen.

Kommunen ser ingen motstrid mellom Tenketankens slutsatser og et mulig fremtidig fredningsvedtak. De konkluderer med at Alfheim under fredning er å betrakte som en fredet bygning, noe som betyr at alle byggesaker innenfor fredningsområdet må sendes til fylkeskommunen på høring. Kommunen spør i hvilken grad dette også gjelder for tiltak i tilgrensende områder. Kommunen ber om klare retningslinjer for hva som kan forventes tillatt og de setter søkelys på i hvilken grad reguleringsplaner i nærområdet vil måtte hensynta fredningsområdet, med henvisning til den aktuelle innsigelsen til planen Alfheim stadion. Tromsø kommune vil være med i en bred dialog videre og ønsker velkommen til en medvirkningsprosess frem mot endelig vedtak.

Fylkeskommunens Besvarelse:

«Byggetiltak på tilstøtende eiendommer er en problemstilling som senest er eksemplifisert gjennom innsigelse til detaljreguleringen for Alfheim stadion. Vi ber om at tiltak i tilstøtende områder til Alfheim eiendommen som kan (få) betydning for bygningens arkitektoniske uttrykk, oversendes fylkeskommunen på høring... Vi ser fram til en god dialog og konstruktivt samarbeid i fredningsarbeidet.»

Til brevet fra Tromsø kommune 19.11.2019 var vedlagt uttalelser fra de fire fagavdelingene: Byggforvaltningen, Byplan, Kultur og idrett og Park og Friluft.

Byggforvaltningen bemerker at en fredning ikke må hindre kommunen fra å foreta oppgradering av tekniske forhold eller tilpasninger av bruken. De vil at det settes krav til kompetanse og tydelige dialogbaserte prosesser med vernemyndigheter og brukere, når tiltak skal gjennomføres. Før endelig vedtak vil de at det blir foretatt en tilstands- og tiltaksvurdering med særlig fokus på aspekter som skal ivaretas eller tilbakeføres.

Byggforvaltningen skriver videre at en fredning ikke må hindre dem fra å tilrettelegge for universell tilgjengelighet. De foreslår at fredningen avgrenses til interiøret i inngangssonen, svømmehallen og spesifikke garderober i original utførelse. Det å benytte foajeen til treningsarealer trekker de frem som et eksempel på uheldig aktuell bruk og de ber om at slike senere tilpasninger kommenteres i fredningen. De ber om at fredningen gir forvaltningen adgang til å løfte vannspeilet med annen typ av overløpsrenner enn de som er i dag. Akustikk nevnes også som et fremtidig utbedringsområde. De ønsker at fredningsvedtaket gir svar på hvilke material som spesielt bør bevares og hvordan de skal oppgraderes. Til slutt nevner de at alle tekniske anlegg er nedslitt og i behov av oppgradering. De ber om at fredningen retter inn seg på vern gjennom fortsatt bruk.

Fylkeskommunens Besvarelse:

«Alfheim har nasjonal verdi som en unik svømmehall fra etterkrigsmodernismen. Formålet med fredningen er å bevare Alfheim som eksempel på en svømmehall. En endret funksjon vil trolig medføre endringer på det arkitektonisk uttrykket og interiøret i en slik grad at hensikten med fredningen faller bort...Det er viktig å presisere at fredning ikke er til hinder for nødvendig modernisering og oppgradering av anlegget, heller ikke mens fredningsarbeidet pågår. Eventuelle tiltak må avklares med oss. Det er viktig med en god dialog og plan for kortsiktige og langsiktige tiltak på anlegget. Det vil gjøre det enklere for kommunen å planlegge tiltakene og vurdere den samlede effekten av tiltakene på anlegget for oss. Fra vår side vil vi tilstrebe å definere omfanget av fredningen så snart som mulig på nyåret i samarbeid med Byggforvaltningen... Vi ser fram til en god dialog og konstruktivt samarbeid i fredningsarbeidet.»

Kommentar til vårt svar, mars 2022: Grunnet kapasitetsutfordringer i seksjonen og konsekvenser i forhold til pandemien, er fredningsarbeidet forsinket og fylkeskommunens interne arbeid ble noe annerledes enn først planlagt. Omfanget av fredningen er for eksempel ikke definert i samarbeid med byggforvaltningen i tråd med intensjonen i vårt svar datert 12.12.2019. Fylkeskommunen har i stedet på egen hånd, definert et omfang, som vi ønsker innspill på i den videre prosessen.

Byplan bemerker at KPA bestemmelser pkt 5.1 landskap og bygde omgivelser støtter opp om Alfheim svømmehall som landemerke, i tråd med fredningen. De skriver videre at fredningsprosessen må vurdere fjernvirkningen av svømmehallen i lys av nevnte regulering for Alfheim stadion. I tillegg skriver de at fredningen bør sikre at ikke eventuelle endringer/utbedringer i fasaden vil svekke svømmehallen som landemerke i mørketida da den «funkler» tronende over Tromsø sentrum.

Besvarelse:

«Byggetiltak på tilstøtende eiendommer er en problemstilling som senest er eksemplifisert gjennom innsigelse til detaljreguleringen for Alfheim stadion. Vi ber om at tiltak i tilstøtende områder til Alfheim eiendommen som kan betydning for bygningens arkitektoniske uttrykk, oversendes fylkeskommunen på høring.»

Kultur og idrett betoner at Alfheim er et viktig kulturminne for Tromsø som et videreført rekreasjonssted gjennom mer enn 100 år. De løfter frem den fine arkitekturen og byggets viktige funksjon som svømmehall, gymsal og aktivitetshus (samfunnshuset) – som også brukes flittig av mennesker med nedsatte funksjonsevner. De ber om at fredningen ikke legger begrensninger på framtidig bruk, men at det fortsatt kan brukes til kultur og idrettsformål.

Besvarelse:

«Alfheim har nasjonal verdi som en unik svømmehall fra etterkrigsmodernismen. Formålet med fredningen er å bevare Alfheim som eksempel på en svømmehall. En endret funksjon vil trolig medføre endringer på det arkitektonisk uttrykket og interiøret i en slik grad at hensikten

med fredningen faller bort... Det er viktig å presisere at fredning ikke er til hinder for nødvendig modernisering og oppgradering av anlegget, heller ikke mens fredningsarbeidet pågår. Eventuelle tiltak må avklares med oss.»

Park og friluft ser også positivt på fredningsprosessen og ønsker å delta med innspill i prosessen. I forhold til at de var i gang med etablering av ny strøkslekeplass i parken ved Alfheim ønsket de snar tilbakemelding på hvordan den kunne gjøres uten problem for både anleggs- og fredningsprosess. De legger vekt ved at Alfheimparken er viktig for bydelen og byen og godt brukt, noe som må ivaretas i videre fredningsprosess. De forteller at belysningen i parken slokkes nattetid, noe som bidrar til at parken er et samlested for å se på nordlys og fyrverkerier nyttårsaften.

Besvarelse:

«Strøkslekeplassen i Alfheimparken omfattes av området som foreslås fredet etter kulturminnelovens § 19. Arbeidet med å tilrettelegge for både lek og ferdsel gjennom parken er på det nærmeste gjennomført. Vi erfarer oppgraderingene av parken som positive. De gjør forhåpentligvis ferdselen enklere for flere og åpner opp for økt bruk av parken. For ordens skyld i det videre fredningsarbeidet, ber vi om en kortfattet oversikt om hvilke tiltak som er gjennomført og hva som gjenstår. Før det avsluttende arbeidet tar til, vil det være nyttig med ei befaring... Vi ser fram til en god dialog og konstruktiv samarbeid i fredningsarbeidet.»

Bydelsrådet for Gyllenborg og Prestvannet (27.10.2019) er tilfreds med at fredningen blir realitet. De ønsker at fasaden til samfunnshuset tilbakeføres til opprinnelig utseende og de kommer med en teknisk løsning for ny «værhud» utenpå eksisterende glassfasadeløsning (som oppgraderes) i bassengrommet.

Besvarelse:

«Bydelsrådet for Gyllenborg og Prestvannet og Fortidsminneforeningen har i sine innspill til fredningsvarselet anbefalt tilbakeføring av fasaden med vindusutforming på samfunnsdelen. Vi synes dette er et godt innspill som bør muliggjøres gjennom fredningsbestemmelsene.»

Kommentar fra fylkeskommunen i mars 2022: Fredningsbestemmelsene vil stille krav om antikvarisk istandsetting, som innebærer at minst mulig skiftes og det som skiftes erstattes med mest mulig samme løsning og material som eksisterende, eller til dokumenterbart tidligere utseende.

Fortidsminneforeningen ga innspill om at det burde være begrensninger på byggehøyder for å unngå forringelser av samspillet mellom bygningen og bylandskapet. I tillegg pekte det på bygningens sårbarhet for endringer som fraviker den arkitektoniske ideen som ligger til grunn for hele anlegget. De mener samfunnshusets fasader skal tilbakeføres i form og materialbruk.

Besvarelse:

«Bydelsrådet for Gyllenborg og Prestvannet og Fortidsminneforeningen har i sine innspill til fredningsvarselet anbefalt tilbakeføring av fasaden med vindusutforming på samfunnsdelen. Vi synes dette er et godt innspill som bør muliggjøres gjennom fredningsbestemmelsene... Byggetiltak på tilstøtende eiendommer er en problemstilling som senest er eksemplifisert gjennom innsigelse til detaljreguleringen for Alfheim stadion. Vi ber om at tiltak i tilstøtende områder til Alfheimeiendommen som kan betydning for bygningens arkitektoniske uttrykk, oversendes fylkeskommunen på høring.»

Kommentar mars 2022: Fredningsbestemmelsene vil stille krav om antikvarisk istandsetting, som innebærer at minst mulig skiftes og det som skiftes erstattes med mest mulig samme løsning og material som eksisterende, eller til dokumenterbart tidligere utseende.

Øvrige bemerkninger

Det kom flere innspill fra brukere av svømmehallen som tydeliggjør interessen og engasjementet for å bevare Alfheim som en svømmehall. Engasjementet rundt den varslede fredningen kom også til syne gjennom positive kommentarer fra flere hundre personer på FB-siden til *Gamle Tromsø*.

13 privatpersoner kom med skriftlige innspill som støttet fredningen og bevaringen av Alfheim svømmehall og aktivitetshus.

FRIST FOR HØRINGSINSPILL OG VIDERE SAKSGANG

Troms fylkeskommune legger nå ut forslaget til fredning av Alfheim svømmehall til høring og offentlig ettersyn og vil be avisene Nordlys, iTromsø og Norsk lysingsblad kunngjøre dette jf. kulturminneloven § 22 nr. 2 første ledd.

Frist for merknader er

Merknader sendes til: Troms og Finnmark fylkeskommune innen 11.11.2022, på e-post: postmottak@tffk.no eller med post: Troms og Finnmark fylkeskommune, Postboks 701, 9815 Vadsø.

Fredningsforslaget skal etter høringen legges fram til politisk behandling i Tromsø kommune før vedtak om fredning treffes, jf. kulturminneloven § 22 nr. 3. Merknader fra høringsrunden og kommunal behandling legges inn i saken og oversendes Riksantikvaren som fatter vedtak om fredning.

Troms og Finnmark fylkeskommune
Romssa ja Finnmarkku fylkkagielda
Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni